

Република Македонија
Министерство за правда

Konrad
Adenauer
Stiftung

КОМПАРАТИВНА АНАЛИЗА

КООРДИНАТИВНИ МЕХАНИЗМИ ЗА РАЗВОЈ, СПРОВЕДУВАЊЕ, СЛЕДЕЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ НА РЕФОРМИТЕ ВО ПРАВОСУДНИОТ СЕКТОР

ПРЕГЛЕД НА СОСТОЈБАТА ВО ДЕКЕМВРИ 2015

Оваа публикација подготвена од Асоцијацијата за развојни иницијативи „Зенит“, на барање на Министерството за правда на Република Македонија, дава преглед на клучните меѓу-институционални платформи за развој, спроведување, следење и оценување на правосудните реформи во Македонија, Црна Гора, Србија и Хрватска, како и препораки за развојот на Советот за реформа на правосудниот систем во Македонија.

ИМПРЕСУМ

Наслов:

Координативни механизми за развој, спроведување, следење и оценување на реформите во правосудниот сектор

Издавачи:

Фондација Конрад Аденауер во Република Македонија
Асоцијација за развојни иницијативи „Зенит“ – Скопје

Автори:

Марија Вуксановиќ
Владо Дедовиќ
Александар Николов
Душко Тодороски

Уредник:

Александар Николов

Дизајн:

Винсент Графика - Скопје

Тираж:

200 примероци

Публикацијата може бесплатно да се преземе на:
<http://www.kas.de/mazedonien/mk/>
www.zenith.org.mk

НАПОМЕНА:

Содржината на оваа публикација не претставува официјален став на Фондацијата Конрад Аденауер. Одговорноста за информациите содржани во оваа публикација е на лицата и субјектите кои ја изготвиле оваа анализа.

СОДРЖИНА

Резиме	4
1. ВИДОВИ НА МЕЃУ-ИНСТИТУЦИОНАЛНИ И НА МЕЃУ - СЕКТОРСКИ ПЛАТФОРМИ ЗА РАЗВОЈ, СПРОВЕДУВАЊЕ, СЛЕДЕЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ НА ПРАВОСУДНИТЕ РЕФОРМИ.....	8
1.1. Македонија.....	8
1.2. Црна Гора.....	9
1.3. Србија.....	13
1.4. Хрватска	14
2. ТЕЛА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА СТРАТЕГИИТЕ ЗА ПРАВОСУДНИ РЕФОРМИ И НИВНИ НАДЛЕЖНОСТИ.....	15
2.1. Македонија.....	15
2.2. Црна Гора.....	15
2.3. Србија.....	16
2.4. Хрватска	17
3. СОСТАВ НА ТЕЛАТА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА СТРАТЕГИИТЕ ЗА ПРАВОСУДНИ РЕФОРМИ	18
3.1. Македонија.....	18
3.2. Црна Гора.....	18
3.3. Србија.....	20
3.4. Хрватска	21
4. ИМЕНУВАЊЕ И МАНДАТ НА ЧЛЕНОВИТЕ, КАКО И ОРГАНИЗАЦИЈА НА ТЕЛАТА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА СТРАТЕГИИТЕ ЗА ПРАВОСУДНИ РЕФОРМИ	22
4.1. Македонија.....	22
4.2. Црна Гора.....	22
4.3. Србија.....	23
4.4. Хрватска	24
5. РАБОТНИ ПРОЦЕДУРИ НА ТЕЛАТА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА СТРАТЕГИИТЕ ЗА ПРАВОСУДНИ РЕФОРМИ	25
5.1. Македонија.....	25
5.2. Црна Гора.....	25
5.3. Србија.....	26
5.4. Хрватска	28
6. СЛЕДЕЊЕ, ОЦЕНУВАЊЕ И ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕТО НА СТРАТЕГИИТЕ.....	29
6.1. Македонија.....	29
6.2. Црна Гора.....	29
6.3. Србија.....	31
6.4. Хрватска	32
7. СТРАТЕШКОТО ПЛАНИРАЊЕ И ПРАВОСУДНИТЕ РЕФОРМИ.....	33
7.1. Македонија.....	33
7.2. Црна Гора.....	33
7.3. Србија.....	35
7.4. Хрватска	36
8. ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ ЗА МАКЕДОНИЈА.....	37

РЕЗИМЕ

Реформата на правосудниот систем подразбира низа сложени, честопати долгорочни и скапи мерки и активности, кои треба да ги спроведуваат мноштво институции, професионални здруженија и комори. Оттука, успехот на реформите во голема мерка зависи и од функционалноста и ефикасноста на координативните механизми за развој, спроведување, следење и оценување на реформите во правосудството. Дополнително, за обезбедување инклузивност, издржаност, остварливост и одржливост на реформите, значајна е не само координацијата меѓу надлежните институции, туку и меѓу јавните институции и граѓанскиот сектор.

Оваа публикација дава преглед на клучните меѓу-институционални платформи за развој, спроведување, следење и оценување на правосудните реформи во Македонија, Црна Гора, Србија и Хрватска, а потоа ги споредува и оценува телата за спроведување на стратегиите за правосудни реформи според следниве шест аспекти:

- Надлежности на телата за спроведување на стратегиите за правосудни реформи
- Состав на телата
- Именување и мандат на членовите, како и организација на телата
- Работни процедури на телата
- Следење, оценување и известување за спроведувањето на стратегиите
- Стратешкото планирање и правосудните реформи

Главна цел на оваа анализа е да даде насоки за развој на Советот за реформа на правосудниот систем во Македонија, врз основа на регионалните искуства. На тој начин, Асоцијацијата Зенит, со поддршка на претставништвото на Фондацијата Конрад Аденауер во Македонија, дава стручен придонес кон поуспешно остварување на идната и долгоочекувана стратегија за реформа на правосудството во Македонија.

Компаративната анализа е изработена врз основа на комбинација од секундарни извори на податоци (стратегии, акциски планови, извештаи, законски и подзаконски акти) и примарни извори на податоци (комуникација со чинителите од правосудниот систем во опфатените земји). Врз основа на така изработената нацрт-анализа одржана е работилница со претставници на Министерството за правда на Република Македонија, Судскиот совет, Академијата за судии и јавни обвинители, Врховниот суд и Делегацијата на Европската унија во Македонија. Работилницата послужи за да се дебатираат предностите и недостатоците на различните решенија применети во опфатените земји, да се утврдат најдобрите практики и да се идентификуваат дополнителни теми за натамошна анализа.

Врз основа на анализата и работилницата, Асоцијацијата Зенит ги формулираше следниве заклучоци и препораки кои се однесуваат на Македонија:

- **Да се допрецизираат надлежностите на Советот за реформа на правосудниот систем.** Согласно искуствата на слични тела во Хрватска, Црна Гора и Србија, неговите надлежности е препорачливо да се утврдат на следниот начин: Советот дава насоки за развојот на сите политики поврзани со правосудниот сектор; ги организира и координира активностите за спроведувањето на реформите на правосудството на надлежните органи на државната управа, други органи и институции, како и други организации кои вршат јавни овластувања; го следи спроведувањето на сите политики поврзани со правосудниот сектор и ги оценува постигнатите резултати и динамиката на спроведување; донесува акти со кои се реализираат активностите

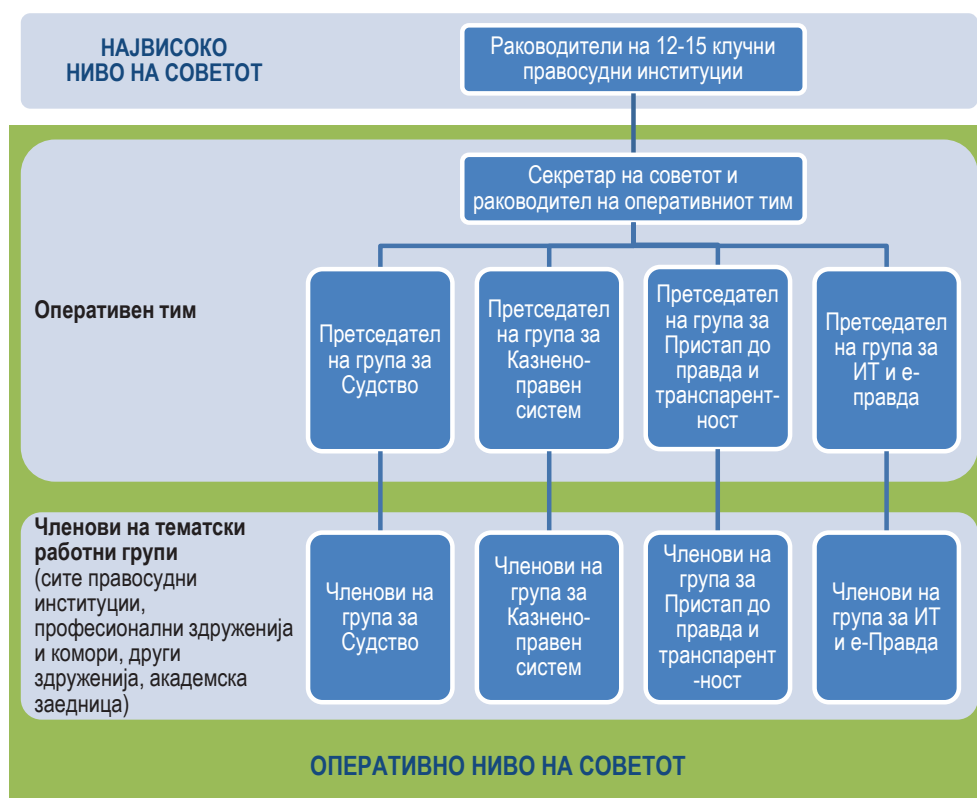
и мерките од Стратегијата за реформа на правосудниот сектор; утврдува годишен акциски план за спроведување на Стратегијата за реформа на правосудниот сектор; презема активности за усогласување на стратешките планови на правосудните институции со Стратегијата за реформа на правосудниот сектор и годишниот Акциски план; разгледува, усвојува и поднесува полугодишни извештаи за спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудниот сектор до Владата; дава препораки за ревидирање на Стратегијата врз основа на извештаите и годишните планови и за имплементација на стратегијата; го координира процесот на планирање на неопходните финансиски средства за реализација на Стратегијата за реформа на правосудниот сектор; донесува Деловник на Советот; извршува и други работи предвидени со политиките поврзани со правосудниот сектор.

- **Да се изнајдат начини за поголема вклученост на Собранието на Република Македонија** во донесувањето на стратегијата за правосудни реформи, односно одобрувањето и/или во следење и оценување на нејзиното спроведување и остварените резултати. Од анализираниите земји, во Црна Гора и Македонија стратегиите ги донесуваат Владите, а во Хрватска и Србија парламентите. Кај последниве две земји претставници на надлежните парламентарни комисији се членови на телата за следење на правосудните реформи. Препорачливо е вклучување на Собранието и неговата Комисија за политички систем и односи меѓу заедниците во составот на Советот и/или во синџирот на периодично известување за спроведување на стратегијата и остварените резултати.
- **Прецизно да се утврдат работните процедури на Советот** со донесување деловник за работа.
- **Покрај највисокото ниво на Советот во кое се претставени челниците на правосудните институции, да се развие и дополнително, оперативно ниво.** Согласно искуствата од Црна Гора и Србија, оперативното ниво треба да ја поддржува работата на највисокото ниво на Советот. Улогата на ова оперативно ниво би можеле да ја извршуваат постојани работни групи на Советот (на пр. преку трансформирање на работните групи задолжени за изработка на нацрт-стратегијата за реформи во правосудството), а по потреба би можеле да се формираат и временни работни групи. Постојаните работни групи би се однесувале на главните цели, приоритети или функционални области на идната стратегија за реформа на правосудниот систем. Согласно искуствата од анализираниите земји во регионот, надлежностите на евентуалното оперативно ниво на Советот можат да се утврдат на следниот начин: поднесува до Советот предлог годишен акциски план за спроведување на Стратегијата за реформа на правосудниот сектор; врши проверка на стратешките планови и годишните акциски планови на правосудните институции за спроведување на Стратегијата за реформа на правосудниот сектор и посочува на Советот разлики меѓу предвидените активности и одредбите од Стратегијата; изготвува стандардизирани обрасци за собирање податоци од надлежните институции за спроведувањето на Стратегијата; собира, обработува и анализира податоци од надлежните институции во врска со реализација на мерките и активностите од Акцискиот план за спроведување на Стратегијата за реформа на правосудството; поднесува до Советот предлог годишни/полугодишни извештаи за спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудниот сектор; подготвува предлог-препораки и одлуки.
- **Да се утврди оптималниот број на вклучени институции, организации и претставници во највисокото ниво на Советот** на начин што ќе овозможи ефикасна и ефективна работа, како и одржување почести состаноци. Бројот од 30 членови на Советот

тот во Македонија е значително повисок од бројот на членови на слични тела во Хрватска (16), Црна Гора (9) и Србија (15). Би придонело за ефикасна работа и за можноста за одржување почести состаноци доколку бројот на членови на највисоко ниво на Советот се утврди помеѓу 12 и 15. Од друга страна, во евентуалното оперативно ниво на Советот, односно во тематските работни групи да бидат вклучени сите правосудни институции, професионалните комори и здруженија, академската заедница и останатиот релевантен граѓански сектор.

- **Да се обезбеди кадровска поврзаност меѓу највисокото и евентуалното оперативно ниво на Советот.** Согласно надлежностите, таквата поврзаност најдобро би ја остварувал раководен службеник од Министерството за правда (на пр. од секторот за правосудство) кој би имал двојна улога – секретар на највисокото ниво на Советот, и раководител на евентуалното оперативно ниво на Советот. Во таквата поставеност раководителот на евентуалното оперативно ниво на Советот би ги пренесувал насоките од највисокото ниво на Советот до претседателите на работните групи на Советот, а тие пак би ги пренесувале до членовите на работните групи – т.е. сите институции и организации кои се вклучени во осмислување, спроведување, следење и оценување на правосудните реформи.

Графикон: Можна организација на Советот согласно најдобрите практики од регионот

- **Секој член на евентуалните работните групи на Советот да биде задолжен за координација на собирањето податоци во врска со реализација на мерките и активностите од ресорот од кој доаѓа, како и за подготовка на делови од периодичните извештаи за спроведувањето на акциските планови за реформи во правосудството, во однос на мерките и активностите чии носители се институциите и организациите од кои се именувани.**

- **Советот, на оперативно ниво, да подготвува нацрт-полугодишни извештаи за реализацијата на мерките и активностите за реформата на правосудството и да ги поднесува до највисокото на Советот,** кој по разгледувањето доколку се задржи решението каде Владата ја донесува стратегијата, би ги поднесувал до Владата во форма на предлог-извештај. Владата да поднесува годишен извештај за правосудните реформи до Собранието.
- **Советот на највисоко ниво да се состанува најмалку двапати годишно, а работните групи да се состануваат почесто со цел да обезбедуваат податоци и да разменуваат мислења за** спроведувањето на реформите, остварените резултати, како и начините за надминување или ублажување на проблемите и предизвиците кои се појавуваат во пракса.
- **Заради поголема ефикасност и едноставност во комуникацијата во склоп на Советот,** да се предвиди дека комуникацијата, како и одлучувањето по електронски пат ќе се сметаат за официјални.
- Покрај претставниците на професионалните комори и здруженија и на академската заедница, **да се размисли за вклучување и на други претставници на граѓанскиот сектор во Советот** (било на највисоко ниво или на оперативно ниво, .т.е. во работните групи). Вклучените претставници на граѓанскиот сектор да обезбедуваат пренесување на информации и ставови и од останатите граѓански организации до Советот и обратно.
- **Советот да предвиди активности за информирање и консултирање на засегнатите страни,** преку а) редовно објавување информации, записници и извештаи за состаноците на Советот, зацртаните правосудни реформи, како и резултатите од нивното спроведување; б) овозможување присуство на медиумите на состаноците, дистрибуирање соопштенија до медиумите и одржување конференции за медиумите; в) спроведување периодични консултации со засегнатите страни околу реформските приоритети и нацрт-извештаите за спроведувањето на реформите.
- **Владата да обезбеди посебни буџетски средства за поддршка на работата на Советот.** Овие средства да се наменат за одржување состаноци, консултации, вршење анализи и употреба на надворешна експертиза, едукација на членовите и обезбедување јавност во работењето.
- **Советот да утврдува двогодишни акциски планови за спроведување на реформите,** и периодично да ги ревидира во согласност со препораките и оценките на специфичните работни групи.
- **Правосудните институции при изработката на своите акциски планови и други стратешки документи да ги земаат предвид приоритетите и роковите предвидени со идната стратегија за реформа на правосудството.**
- **Да се создадат или зајакнат човечките ресурси за** истражување и анализа, стратешко планирање и координација во секоја од правосудните институции, а пред сè во Министерството за правда и Судскиот совет.
- **Советот да го координира процесот на планирање на неопходните финансиски средства утврдени со плановите за реформа на правосудството.** За секој дел од акциски планови за реформите да се прецизира дали средствата за спроведување се обезбедени и од кој извор, а доколку не се, да се предложи како би биле финансирани.

1. ВИДОВИ НА МЕЃУ-ИНСТИТУЦИОНАЛНИ И НА МЕЃУ-СЕКТОРСКИ ПЛАТФОРМИ ЗА РАЗВОЈ, СПРОВЕДУВАЊЕ, СЛЕДЕЊЕ И ОЦЕНУВАЊЕ НА ПРАВОСУДНИТЕ РЕФОРМИ

1.1. Македонија

Во Македонија постојат следниве позначајни видови на меѓу-институционални платформи за развој, спроведување, следење и оценување на правосудните реформи:¹

- *Совет за реформа на правосудниот систем.* Составен е од претставници на врвно или високо ниво од правосудните институции и професионалните комори, а вклучува и претставници од академската заедница. Основан за да управува со Стратегијата за реформа на правосудниот систем од 2004 г., Советот продолжи да се состанува во просек двапати годишно со цел да дава стратешки насоки за реформата на правосудството.
- *Работна група за подготовка на НПАА за поглавјето 23 „Правосудство и фундаментални права“.* Составена од претставници на 28 правосудни и други релевантни надлежни институции, кои ја подготвуваат Националната програма за усвојување на правото на Европската унија (НПАА) во подрачјата правосудство, антикорупциска политика, фундаментални права, и права на граѓаните на Европската унија. Работата на групата е поддржана од секторот за Европска унија во рамки на Министерството за правда.
- *Поткомитет за правда и внатрешни работи* при Комитетот за стабилизација и асоцијација. Составен од претставници на релевантните македонски институции и надлежни претставници од Европската комисија, го разгледува и оценува напредокот во исполнувањето на критериумите за членство и спроведувањето на Спогодбата за стабилизација и асоцијација во делот на реформата на правосудството, полицијата, анти-корупциската политика, човековите права, визната политика, азилот и миграциите, соработката во кривичните прашања, борбата против организираниот криминал и тероризмот, и превенцијата од дрога.
- *Секторска работна група за владеење на правото и фундаментални права.* Работната група е надлежна за планирање и програмирање на странската помош од Инструментот за претпристапна помош (ИПА II) во подрачјата правосудство, внатрешни работи, човекови права и заштита на правата на мнозинските заедници. Во основниот состав на групата се вклучени претставници на Министерството за правда, за внатрешни работи, надворешни работи, труд и социјална политика, Министерство за финансии/ЦФЦД, Секретаријатот за спроведување на рамковниот договор, Кабинетот на претседателот на Владата и заменик на претседателот на Владата задолжен за европски прашања.

¹ Покрај наведените, во делот на судската соработка во кривичните и граѓанските предмети, релевантна е и работната група за Поглавјето 24 „Правда, слобода и безбедност“. Во склоп на институционалната рамка за програмски пристап кон координацијата на странската помош беше иницирана и Програмска работна група „Правда и внатрешни работи“. Оперативно поддржана од Секретаријатот за европски прашања, во неа беа вклучени и министерствата за правда, за внатрешни работи и финансии, како и претставници на странски донатори кои обезбедуваат поддршка во оваа сфера.

1.2. Црна Гора

Во Црна Гора, која веќе го започна процесот на пристапни преговори, постојат следниве меѓу-институционални и меѓу-секторски платформи во однос на правосудните реформи:

- *Совет за следење на спроведувањето на Стратегијата* за реформа на правосудството, како и Оперативен тим. Ја контролира реализација на мерките од акцискиот план за спроведување на Стратегијата.
- *Работна група за подготовка за пристапните преговори* за преговарачкото поглавје 23 – Правосудство и темелни права. Во структурата на црногорската работната група за поглавјето 23 има шест претставници на поширокиот граѓански сектор, вклучително и четири претставници на невладиниот сектор. Во согласност со преговарачката рамка, Црна Гора го развила акцискиот план за поглавјето 23 низ процес на консултација со главните засегнати страни. При реализацијата и при вршење на мониторинг на реализацијата на планот, посебна поддршка се очекува од страна на граѓанскиот сектор, вклучително и неговите претставници во работната група 23, а во насока на одржување на неопходното ниво на транспарентност.²
- *Совет за владеење на правото*. На високо ниво го координира исполнувањето на обврските во оваа област.
- *Пододбор за правда, слобода и безбедност* во склоп на Одборот за стабилизација и пристапување меѓу Црна Гора и Европската унија.
- *Секторска работна група за планирање и програмирање на Инструментот за претпристапна помош 2014–2020 во секторот владеење на правото и фундаментални права*. Составена е од претставници на Министерството за правда, за внатрешни работи, за човекови и малцински права, за финансии, за надворешни работи и европска интеграција, Врховниот суд, Врховно државно обвинителство, Управата за антикорупциска иницијатива, Заводот за извршување на кривичните санкции, Полициската управа, Управата за спречување перење пари и финансирање на тероризмот, Царинската управа и Центарот за едукација на носителите на правосудни функции. Врз основа на распишан јавен повик, во работната група вклучени се и претставници на невладини организации.

Во продолжение се разгледуваат надлежностите на дел од овие платформи во однос на правосудните реформи како и можните преклопувања во надлежностите.

Владата на Црна Гора во март 2012 година донесе Одлука за основање **Работна група за подготовка за пристапните преговори за преговарачкото поглавје 23** – Правосудство и темелни права.³ Со одлуката се именувани членови на работните групи, претставници на државните институции и невладините организации кои ќе учествуваат во процесот на скрининг и во изработката на преговарачките позиции на Црна Гора. Две години подоцна, во април 2014 година, Владата донесе нова одлука⁴ за основање работна група за подготовка и водење на преговорите во рамките на поглавјето 23 со која, по-

² Акциони план за поглавје 23. Правосуђе и темелјна права, Vlada Crne Gore, 10.9.2013.

³ Службен весник на Црна Гора, број 20/2012, достапно на: <http://www.sluzbenilist.me/PravniAktDetalji.aspx?tag=%7B36F5B90A-0691-4E0A-9713-55A5ECF99077%7D>

⁴ Службен весник на Црна Гора, број 24/2014, достапно на: <http://www.sluzbenilist.me/PravniAktDetalji.aspx?tag=%7B2AE2CACE-ADA1-41A2-B988-6A04258266BD%7D>

крај именувањето на членови, беа прецизирани и задачите на работната група. Задачи на Работната група се: реализација, следење, квартално и полугодишно известување за реализација на Акцискиот план за преговарачкото поглавје 23 – Правосудство и темелни права; следење и известување за реализација на привремените и завршните одредници за преговарачкото поглавје 23 – Правосудство и темелни права; следење и известување за реализацијата на Програмата за пристапување на Црна Гора кон Европската унија за периодот 2014–2018, за областа правосудство и темелни права; подготовка и учество на состаноците на Поткомитетот за стабилизација и пристапување за правда, слобода и безбедност;⁵ организација и учество во експертските мисии на Европската Унија во областа на правосудство и темелни права; организација и учество во експертската поддршка за Црна Гора во областа на правосудство и темелни права; ревизија на Акцискиот план за преговарачкото поглавје 23 – Правосудство и темелни права по исполнување на првичните одредници.

Стратегијата за реформа на правосудството 2014–2018 и Акцискиот план за нејзино спроведување 2014–2016 доминантно се засновани врз мерките од Акциските планови за поглавјата 23 и 24 од преговорите на Црна Гора со ЕУ. Во тој дел, скоро и да нема значајни разлики меѓу Акцискиот план за поглавјето 23 и Акцискиот план за спроведување на Стратегијата за реформа на правосудството за периодот 2014–2016. Интересно е и тоа што претставниците на Министерството за правда во Работната група за поглавјето 23 се истите лица кои учествуваа во име на Министерството за правда во подготовка на Стратегијата за правосудство 2014–2018 преку Работната група која ја формираше Министерството. Тука, покрај раководителот на работната група за поглавјето 23, беа и двајца самостојни советници во Министерството за правда – едниот координатор за областа правосудство, а другиот координатор за областа репресија на корупција. Истовремено, неколку членови на Работната група за поглавје 23 беа и членови на Оперативниот тим на **Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудството**. Оттука, може да се говори за одреден степен на преклопување на функциите и надлежноста која ја дава членството во различни тела кои го следат процесот на реформа на правосудството и најзначајните остварувања на правосудните институции во тој процес.

Одредени преклопувања во надлежностите постојат и во однос на Судскиот совет, имајќи предвид дека Судскиот совет на Црна Гора е орган во кој се донесуваат сите одлуки за црногорското судство и кој активно ги извршува и следи активностите од стратегијата.⁶ Судскиот совет поднесува годишни извештаи до Собранието за состојбата во судството и предлага износ на средства потребни за работа на судовите.⁷ Од друга страна, Советот

⁵ Црна Гора е обврзана да и доставува на Европската Комисија два извештаи на годишно ниво за реализација на мерките од акциските планови: еден во јануари како прилог за Поткомисијата ПСБ а другиот во јули како додаток на прилогот за извештајот за напредок. Освен полугодишни извештаи за ЕК, во текот на 2014 година доставени се и 2 квартални извештаи на Владата на Црна Гора.

Извор: Извештај за работата и состојбата во управната област на Министерството за правда, со оценка на состојбата и работата на Министерството и органите во состав за 2014. година, стр. 10, достапно на: <http://www.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rId=195641&rType=2>

⁶ Амандман IX на Уставот на Црна Гора, ст.1, точка.3 и 8, («Службен весник на Црна Гора», бр. 38/2013), достапно на: <http://sudovi.me/podaci/vrhs/dokumenta/2170.pdf>

⁷ При предлагањето на буџетот неопходен за работа на Судскиот совет и судовите, Судскиот совет предлага средства кои се потребни за функционирање на советот и на судството, како и средства кои се потребни за реализација на мерките од акциските планови чија реализација е во негова надлежност, а Собранието на Црна Гора одлучува дали тие средства ќе бидат одобрени.

за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудството исто така има овластување, покрај извештаите за состојбата за спроведување на Стратегијата и оценката на постигнатите резултати, да поднесува до Владата *предлози за рационализација на трошењето на средства за реализација на Стратегијата за реформа на правосудството*, кои по логика ги опфаќаат и средствата за работа на правосудните органи. Имајќи ги предвид овие преклопувања, јасно е дека мора да постои одредена координација во работењето на овие два совети, која мора да се базира врз континуирани консултации со цел усогласување на приоритетите и предлог мерките за подобрување на состојбата во правосудството, вклучително и консултации во врска со потребните финансиски средства за таа намена, иако Судскиот совет е независно тело кое за својата работа одговара пред Собранието, а Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформа во правосудството претставува советодавно тело на Владата. Имајќи предвид дека Акцискиот план за спроведување на Стратегијата за реформа на правосудството е донесен пред основањето на Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудството 2014–2016 и дека досега не е ревидиран, може да се каже дека Советот сè уште го нема искористено правото да предложи одредени финансиски корекции во делот на средствата потребни за спроведување на Стратегијата.

Според оценката на претставник на Судскиот совет, соработката меѓу тоа тело и Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата е квалитетна и се остварува преку именувањето на претседателот на Судскиот совет во составот на ова тело, како и преку активно учество во активностите поврзани со изработка, примена и следење на правосудните реформи и конкретно преземање мерки во Акцискиот план за спроведување на Стратегијата, каде Судскиот совет е носител или извршител.⁸ Меѓутоа, имајќи предвид дека во Црна Гора **не е предвидена професионализација на претседателот и членовите на Судскиот совет, како ни на членовите на Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформа во правосудството** (туку тие со членството во Советот извршуваат и други функции), претставниците на Судскиот совет имаат дилема во врска со тоа на кој начин членовите на овие тела можат да придонесат за квалитетно функционирање од ваков вид.

Советот за владеење на правото исто така е тело кое ги следи стратешките документи во областа на правосудството, а и го координира спроведувањето и следењето на правосудната реформа во Црна Гора. Воспоставен е во 2014 година, поради унапредување на динамиката на исполнување на обврските предвидени со акциските планови за поглавјата 23 и 24 и следењето на реализацијата на привремените одредници за овие две поглавја.⁹ Советот за владеење на правото се состои од раководители на институции и претставници на Владата кои од политичко ниво ги следат реформите во судството, додека оперативниот тим функционира на основно ниво, а неговите членови се вработени во органите од некои од членовите на советот. Задачата на двете тела е спроведување на мерките од Акциските планови, па со самото тоа може да постојат преклопувања во поглед на составот и задачите.

⁸ Допис до Судскиот совет од 25 декември 2015 година.

⁹ Црна Гора во рамките на привремените одредници за преговарачкото поглавје 23 кои Европската комисија ги усвои во декември 2013 година, се обврза дека ќе донесе и примени нова национална стратегија за реформа на правосудството (2014–2018) и соодветен акциски план, како и дека ќе воспостави механизам за надзор кој континуирано ќе го следи влијанието на различните мерки во областа на правосудството и ќе презема корективни мерки кога тоа ќе биде потребно.

Од самиот состав на Советот за владеење на правото произлегува фактот дека станува збор за тело кое по својот ранг е над Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудството и има поширок мандат, со оглед на тоа што е составено од 39 членови и тоа претставник на Собранието на Црна Гора, министри и директори, односно претседатели на независните агенции и асоцијации на локалните самоуправи. Ваквата констатација произлегува и од Одлуката за Советот за владеење на правото,¹⁰ каде се наведува дека Претседателот на Советот може да организира консултативни состаноци поради итно решавање на прашања кои ја забавуваат динамиката на преговори со членовите на Советот задолжени за спроведување конкретни активности во областа на владеење на правото, вклучувајќи го и Министерот за правда кој претседава со Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудството.

Освен тоа, мандатот на Советот за владеење на правото се преклопува со мандатот на Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата бидејќи Советот за владеење на правото ја следи реализацијата на акциските планови за поглавјата 23 и 24, како и на Стратегијата за реформа на правосудството, што значи дека има пошироки одговорности, додека Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформи во правосудството има потесен делокруг на работа, кој конкретно се сведува на имплементација на мерките од Стратегијата. Исто така, битно е да се спомене и дека многу мерки од Стратегијата се содржани и во Акцискиот план за поглавје 23,¹¹ како и тоа дека претседателот на Врховниот суд на Црна Гора, Врховниот државен обвинител и претседателот на Судскиот совет се истовремено членови на двете споменати тела.¹²

Значајно е што Црна Гора при осмислувањето, спроведувањето, следењето и оценувањето на правосудните реформи не само што врши координација меѓу надлежните институции, туку и меѓу јавните институции и граѓанскиот сектор. Тоа се одвива преку учеството на претставници на граѓанското општество во работната група 23, како и преку Националната конвенција за европска интеграција. Конвенцијата беше формирана како механизам преку кој претставниците на граѓанското општество и државните институции на Црна Гора, со учество на странски експерти и претставници на меѓународни институции, ќе водат структурирана јавна дебата за прашања поврзани со ЕУ, ќе идентификуваат пречки на патот кон интеграција во Унијата, и ќе градат заклучоци и препораки за успешно да ги совладаат пречките. Една од работните групи на Конвентот ги покрива темите поврзани со поглавјето Правосудство и фундаментални права.¹³

¹⁰ Член 5, став 3.

¹¹ За преглед на мерките од Стратегијата за реформа на правосудството 2014–2018 кои се преклопуваат со мерките од Акцискиот план за поглавјето 23 можете да го погледнете Извештајот за реализација на Стратегијата за реформа на правосудството: Анекс 1: Споредбен преглед на акциските планови за реформа на правосудството, стр. 123–126, HRA/CEMI, Подгорица, јули 2015, достапно на:
[http://www.hraction.org/wp-content/uploads/izvje%C5%A1taj-kona%C4%8Dna-verzija-14.7.2015.-sa-logoima.pdf](http://www.hrraction.org/wp-content/uploads/izvje%C5%A1taj-kona%C4%8Dna-verzija-14.7.2015.-sa-logoima.pdf)

¹² Претставниците на Советот за владеење на правото имаат двоен однос кон прашањето за координација со Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата. Од една страна, тие сметаат дека е потребно да се преиспита постоењето на двете тела (имајќи предвид дека веќе постои високо позициониран Совет за владеење на правото чии овластувања се преклопуваат со Советот за следење на Стратегијата, а оперативните функции секако веќе ги извршува Оперативниот тим за следење на реализацијата на Стратегијата), а постои и друго мислење според кое членството во овие две тела меѓусебно се дополнува.

¹³ <http://eukonvencija.me/>

1.3. Србија

Работната група за поглавјето 23 – Правосудство и човекови права во Република Србија е основана во 2014 година и ќе ја има една од главните улоги во преговорите за членство на Србија во ЕУ – имајќи го предвид значењето и чувствителноста на ова поглавје, кое ќе биде отворено во целиот тек на преговорите. Претседателот, заменикот претседател, секретарот и заменикот секретар на работната група се именуваат од редот на претставниците на Министерството за Правда. Во работната група членуваат претставници на следните органи, институции и организации: Министерство за внатрешни работи, Министерство за надворешни работи, Министерство за државна управа и локална самоуправа, Министерство за одбрана, Министерство за култура и информирање, Министерство за градежништво, сообраќај и инфраструктура, Министерство за рударство и енергетика, Министерство за здравство, Министерство за труд, вработување, боречки и социјални прашања, Министерство за просвета, наука и технолошки развој, Министерство за финансии, Кабинет на министер без ресор задолжен за европски интеграции, Агенција за борба против корупција, Комесар за бегалци и миграции, Канцеларија за човекови и малцински права, Високиот совет за судство, Државниот совет на обвинители, Републички секретаријат за законодавство, Управа за јавни набавки, Агенција за денационализација, Канцеларија за соработка со граѓанското општество, Повереник за заштита на рамноправноста, Врховен касационен суд, Републичко јавно обвинителство, Правосудна академија, Тим за социјално вклучување и намалување на сиромаштијата, и Канцеларијата за европски интеграции.

Одговорноста за надзор над реализацијата на активностите од Акцискиот план за поглавјето 23 е во надлежност на **Секретаријатот за спроведување на Акцискиот план за поглавјето 23**. Членовите на Секретаријатот ги именува Владата на Република Србија на предлог на Претседателот на преговарачката група за поглавјето 23, за период од 5 години. Начинот на работа на Секретаријатот подетално се уредува со деловник за работа. Секретаријатот за спроведување на Акцискиот план за поглавје 23 го следи спроведувањето на активностите од Акцискиот план на дневно ниво, има право да покрене механизам за рано предупредување во случај на застој и други проблеми во реализацијата на Акцискиот план, ги координира процесите на известување и дава административна и техничка поддршка на преговарачката група. Административните и техничките активности опфаќаат: Подготовка на извештај за спроведување на Акцискиот план и предлози за негово ажурирање, координација со претставниците на други тела за спроведување на соодветни стратегии и акциски планови, разгледување на проекти кои се финансираат од меѓународни извори, проценка на трошоците предвидени со Акцискиот план, собирање на статистички податоци и нивна анализа, потребна за носење стратешки одлуки и за подготовка на предлог одлуки и документи на Преговарачката група.

Друго значајно меѓу-институционално тело во областа на правосудството во Србија е **Комисија за спроведување на Националната стратегија за реформа на правосудството** во периодот од 2013 до 2018 година, за која има детални информации во наредните поглавја.

Слично на Црна Гора, и Србија при осмислувањето, спроведувањето, следењето и оценувањето на правосудните реформи врши **вклучување на и координација и со претставниците на граѓанскиот сектор**. Владата на Република Србија во 2014 го-

дина донесе одлука за вклучување на организации од граѓанскиот сектор во работата и донесувањето одлуки во работните групи по преговарачките поглавја. Таа позитивна практика беше спроведена на препорака на Советот на Европа. Имајќи предвид дека механизмите за соработка со граѓанскиот сектор, кои беа креирани за време на процесот на скрининг и изработка на Акцискиот план, дадоа одлични резултати, Преговарачката група за поглавјето 23 продолжи да ги користи и во текот на спроведувањето на Акцискиот план, на начин кој подразбира објавување на јавен повик за доставување предлози и коментари во врска со спроведувањето на активностите предвидени во Акцискиот план, а во соработка со Канцеларијата за соработка со граѓанскиот сектор. Дополнително, во 2014 година во Србија се формираше Национална конвенција за Европската унија. Тоа е постојан орган во кој се води тематски структурирана расправа за пристапувањето на Србија во ЕУ меѓу претставници на јавната администрација, политички партии, независни тела, невладини организации, стручњаци, стопанството, синдикати и професионални организации. Конвенцијата обединува околу 200 организации на граѓанското општество во 21 работна група, кои ги покриваат сите 35 преговарачки поглавја. Една од работните групи на Конвенцијата го покрива поглавјето на Правосудство и основни права. Конвенцијата треба да овозможи редовни консултации со засегнатите страни во процесот на преговори; дефинирање на препораките и мислењата за преговарачките позиции на Србија како и следење на исполнувањето на критериумите и условите за членство по различните сектори од преговарачките поглавја; транспарентен и отворен дијалог; по-добро информирање на јавноста за процесот на преговорите за членство и последиците.

1.4. Хрватска

Како и во останатите кандидатки за членство од процесот за стабилизација и асоцијација и во Република Хрватска функционираа:

- *Работна група за подготовка на преговори за поглавјето Правосудство и темелни човекови права*, со подгрупа за реформа на правосудството. Во подгрупата беа претставени следниве институции: Врховен суд, Министерство за правда, Правосудна академија, Висок трговски суд, Министерство за надворешни работи и европски интеграции.
- *Пододбор за правда, слобода и безбедност при Одборот за стабилизација и придружување.*

Покрај ова, во 2006 г. е основан *Совет за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудството*, а во неговиот состав се челниците и други претставници на најважните правосудни институции. Советот има задача да го поттикнува и насочува спроведувањето на мерките од Стратегијата и на придружните документи. Иако основан за да го следи спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудниот систем за периодот од 2006 до 2010 г., Советот, во поинаков состав, продолжи да го следи и спроведувањето на новата стратегија што го покриваше периодот од 2013 до 2018 г.

2. ТЕЛА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА СТРАТЕГИИТЕ ЗА ПРАВОСУДНИ РЕФОРМИ И НИВНИ НАДЛЕЖНОСТИ

2.1. Македонија

Со цел следење и координација на спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудниот систем од 2004 г., во Македонија се формираше Совет за реформа на правосудниот систем. Дури и по истекот на валидноста на Стратегијата, Советот продолжи да се состанува во просек двапати годишно со цел да дава стратешки насоки за реформата на правосудството.

2.2. Црна Гора

Непосредно по добивањето на независноста, дефинирајќи ја реформата на правосудството како еден од клучните процеси на национално ниво, Владата на Црна Гора во јуни 2007 година го усвои и првиот стратешки документ – *Стратегија за реформа на правосудството 2007–2012*. Во декември 2007 година беше усвоен и Акцискиот план за нејзина имплементација. За да се овозможи следење на ефектите од примената на мерките предвидени со Акцискиот план за реформи во правосудството, Владата на Црна Гора во 2008 година ја основаше Комисијата за следење на спроведувањето на Стратегијата и Акцискиот план. Во составот на оваа комисија беа функционери од сите правосудни и други релевантни државни органи на кои се однесува стратешкиот план, како и претседателите на Адвокатската комора, Здружението на судии и Здружението на државни обвинители.

Во април 2014 г., Владата година донесе *Стратегија за реформа на правосудството за периодот 2014–2018* со која се дефинираа основните цели на развојот на правосудниот систем во процесот на пристапување на Црна Гора кон Европската унија.¹⁴ Освен тоа, Владата на седница одржана во јули 2014 година донесе и *Акциски план за спроведување на Стратегијата во периодот 2014–2016* со кој се утврдуваат мерки, активности, индикатори за резултати и влијание, рокови, надлежни органи и извори на финансирање потребни за спроведување на стратешките насоки дефинирани во Стратегијата. Стратегијата и Акцискиот план доминантно се засновани врз Акциските планови за поглавјата 23 и 24 од преговорите на Црна Гора со ЕУ.

Новата Стратегија за реформа на правосудството 2014–2018 предвидува четири стратешки цели, и тоа: јакнење на независноста и самостојноста на правосудството; јакнење на ефикасноста на правосудството; јакнење на достапноста, транспарентноста и јавната доверба во правосудството; и црногорското правосудство како дел од европското правосудство.

Владата, во октомври 2014 година¹⁵, донесе *Одлука за основање на Совет за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудството во периодот 2014–2018 година*.¹⁶ Според член 2 од Одлуката, Советот е надлежен: I) да ги организира и син-

¹⁴ Достапно на: <http://www.pravda.gov.me/biblioteka/strategije>

¹⁵ Одлуката е донесена врз основа на Уредбата на Владата на Црна Гора (Службен весник на Црна Гора, број 80/08), достапно на: <http://www.sluzbenilist.me/PravniAktDetalji.aspx?tag={5AB36DAD-E663-4FFE-99FA-CC48A55A7940}>

¹⁶ Службен весник на Црна Гора, број 46/14, достапно на: <http://www.potpredsjednikekon.gov.me/biblioteka/odluke?pagerIndex=3>

хронизира активностите на органите на државната управа, државните органи и другите надлежни институции во спроведувањето на активностите предвидени со Стратегијата за реформа на правосудството и Акцискиот план за спроведување на Стратегијата; II) да ги следи приоритетите, динамиката и роковите на реализација и да ги оценува постигнатите резултати во спроведувањето на Акцискиот план; III) да ја оценува рационализацијата на трошењето на буџетските средства и средствата од други извори определени за реализација на Акцискиот план; IV) да и доставува на Владата на Црна Гора извештај со преглед на состојбата, оценка и предлог мерки најмалку двапати годишно. Секако, најзначајни задачи на Советот се следењето и оценувањето на реализацијата на Стратегијата за реформа на правосудството и Акцискиот план (квалитативна, надзорна функција на Советот), додека другите задачи се повеќе од оперативен, односно од координациски карактер, како организирање и синхронизирање на активностите на надлежните институции во спроведувањето на стратешките насоки во областа на реформи во правосудството.

Конститутивната седница на Советот е одржана во февруари 2015 година.

2.3. Србија

Во јули 2013 г., Народното Собрание на Република Србија донесе **Национална стратегија за реформи на правосудството за периодот 2013–2018 година**. Стратегијата утврди шест приоритети: I) реинтеграција во правосудниот систем на судии и јавни обвинители кои се вратени на функција на основа на одлука на Уставниот суд и преиспитување на правосудната мрежа; II) решавање на заостанатите предмети; III) Решавање на предметите во разумни рокови; IV) унапредување на статусот на Високиот совет на судството и на Државниот совет на обвинители и нормативно регулирање на одговорностите на овие две тела; V) воедначување на судската пракса; VI) воспоставување на единствен систем на е-правосудство. Владата на Србија усвои Акциски план за спроведување на Стратегијата.

Стратегијата предвидуваше формирање **Комисијата за спроведување на Националната стратегија**, и истата беше основана со Одлука на Владата на Србија, донесена во август 2015 г.¹⁷ Комисијата е повремено работно тело на Владата за следење на напредокот и насочување и планирање на идни активности. Таа е задолжена за спроведување на Стратегијата и Акцискиот план, како и за нивно ажурирање доколку се покаже потреба. Одговорноста за надзор над успешноста на спроведувањето на целокупната Стратегија исто така е во рамките на Комисијата за спроведување на Стратегијата. Последново е идентично со решението од Црна Гора, каде исто така телото што го координира спроведувањето на стратегијата треба и да ги оценува и резултатите од спроведувањето. Се поставува дилемата дали ваквата поставеност може да доведе со судир на интереси, т.е. надлежните тела да немаат доволна објективност при оценка на успешноста од спроведувањето и постигнатите резултати.

Попрецизно, главни надлежности на Комисијата се: донесување акти (одлуки, заклучоци и препораки) со кои се реализираат целите и активностите предвидени со Стратегијата и Акцискиот план; поднесување извештај за работењето до Владата на Република Србија на секои три месеци, како и годишен извештај до Народното Собрание секоја година;

¹⁷ Службен весник на Република Србија, бр. 76/2013.

иницирање постапки за утврдување на одговорноста на субјектите кои се надлежни за спроведување на стратегијата во согласност со соодветните прописи; координирање на процесот на планирање на неопходните финансиски средства за активностите дефинирани со Стратегијата; донесување деловник на Комисијата, како и други работи предвидени со Стратегијата, Акцискиот план и деловникот за работа.

На оперативно ниво, Комисијата за спроведување на стратегијата е одговорна за изработка на стандардизирани обрасци за собирање податоци потребни за оценка на реформските процеси. Институциите надлежни за спроведување на активностите предвидени со Акцискиот план се обврзани да и достават на Комисијата неопходни податоци за спроведување на стратегијата. Институциите од правосудниот систем ќе ги користат податоците кои се собрани и анализирани од Комисијата во донесувањето на стратешките одлуки. Врз основа на трендовите и релативниот напредок кој се согледува од показателите, можно е Комисијата да побара и дополнителна поддршка во посебни области од реформите.

2.4. Хрватска

Во декември 2012 г., Саборот ја донесе **Стратегијата за развој на правосудството за периодот 2013–2018 г.** Стратегијата зацрта пет главни области: I) независност, непристрасност и професионалност на судството; II) ефикасност; III) хрватското судство како дел од европското судство; IV) менаџмент на човечки ресурси; V) искористување на потенцијалот на модерната технологија. Во јуни 2013 година, Владата донесе Акциски план за спроведување на стратешките насоки од Стратегијата.

Посебен **Совет за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудството** го поттикнува и насочува спроведувањето на мерките од Стратегијата и на придружните документи. Иако основан за да го следи спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудниот систем за периодот од 2006 до 2010 г., Советот, во поинаков состав, продолжи да го следи и спроведувањето на новата стратегија што го покриваше периодот од 2013 до 2018 г.

3. СОСТАВ НА ТЕЛАТА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА СТРАТЕГИИТЕ ЗА ПРАВОСУДНИ РЕФОРМИ

3.1. Македонија

Советот за реформа на правосудниот систем е составен од 30 претставници на врвно или високо ниво од правосудните институции и професионалните комори, а вклучува и претставници од академската заедница. Во советот нема претставници на граѓанското општество, во потесна смисла на овој поим.

3.2. Црна Гора

Владата го именува претседателот и членовите на Советот за следење на стратегијата за реформи во правосудството, а Министерот за правда, по службена должност, има функција на претседател на Советот. Согласно *Одлуката за основање на Совет за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудството во периодот 2014–2018 година*¹⁸, во неговиот состав се вклучени вкупно **девет претставници** на:

- **извршната власт** (претставници се Министерот за правда и генералната директорка на Дирекцијата за правосудство во истото министерство);
- **Врховниот суд на Црна Гора** (претседателката на овој суд)
- **Врховното државно обвинителство** (Врховниот државен обвинител кој истовремено по службена должност е и претседател на **Советот на обвинители**)
- **Судскиот совет** како независно тело кое според црногорскиот Устав е овластено да бира и разрешува претседател на Врховниот суд, судии, претседатели на судови и судии-поротници (претседателот на Советот);
- **Здружението на судии на Црна Гора, Адвокатската комора на Црна Гора, Нотарската комора на Црна Гора, и Комората на јавни извршители на Црна Гора.**

По промените на раководните места во органите, Владата во април 2015 година донесе одлука за измена на составот на Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудството, со која во Советот се именувани новиот министер за правда и новиот претседател на Комората на јавни извршители на Црна Гора.¹⁹

Одлуката утврдува дека претседател на Советот е министерот за правда. Со одлуката не е одреден заменик претседател и членови на Советот. Покрај претседател и осум членови, Советот има и секретар. Секретарот на Советот е началник на Дирекцијата за организација на правосудството во Министерството за правда.

Може да се забележи дека во Советот не се вклучени Центарот за едукација на носители на правосудни функции, Здружението на обвинители на Црна Гора и Центарот за посредување на Црна Гора. Од друга страна, Врховното државно обвинителство и Советот на обвинители е претставен од еден човек, кој е на чело на двата органа.

¹⁸ Службен весник на Црна Гора, број 46/14, достапно на: <http://www.potpredsjednikekon.gov.me/biblioteka/odluke?pagerIndex=3>

¹⁹ PRVI POLUGODISNI IZVJESTAJ O REALIZACIJI MJERA IZ AKCIONOG PLANA ZA IMPLEMENTACIJU STRATEGIJE REFORME PRAVOSUĐA 2014-2016, стр. 14, Ministarstvo pravde, Podgorica, 2015, достапно на: <http://www.pravda.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rid=206126&rType=2&file=PRVI%20POLUGODISNI%20IZVJESTAJ%20PRAVOSUDJE.pdf>

Со наведената Одлука е пропишано Советот да може, со цел поефикасно да ги извршува своите активности, да основа **постојани или повремени стручни тимови и да ангажира експерти** за соодветни области. Задачата на тие членови, кои немаат право да одлучуваат во Советот, е со своето експертско знаење да придонесат за поефикасна работа на Советот, посебно во областа од Стратегијата која се однесува на развојот на црногорското правосудство како дел од европското правосудство, а во склоп на подготовките на Црна Гора за полноправно членство во Европската Унија. Советот е основан во последниот квартал од 2014 година, и до крајот на 2015 г. не беше искористена можноста за формирање надворешни стручни тимови.

Како сериозен недостаток на ваквиот состав на Советот се смета тоа што во неговиот состав, освен спомнатите професионални здруженија, нема претставници на невладините организации, ниту на академската заедница. За разлика од ова, невладините организации беа вклучени во Работната група основана од Министерството за правда која работеше на подготвувањето на Стратегијата, преку непосредното учество на претставникот на невладината организација Центар за мониторинг и истражување (ЦеМИ). Еден од предлозите на претставникот на ЦеМИ кој беше усвоен од работната група беше при креирањето тело кое ќе биде задолжено за следење на спроведувањето на Стратегијата, да се води сметка за застапеноста на претставници од граѓанскиот сектор кои мораат да имаат свој претставник во ова тело. Така, во конечниот текст на Стратегијата влезе обврската според која „Советот ќе биде составен од надворешни претставници на сите правосудни институции и претставници на невладините организации вклучени во процесот на следење на реформата на правосудниот систем“. Меѓутоа, при креирањето на Советот, Владата не се придржуваше до наведената обврска. Имено, во Одлуката за основање на Совет за следење на спроведувањето на реформата во правосудството 2014–2018, Владата се одлучи како претставник на граѓанскиот сектор да именува претставник на професионалното здружение на судии. Невладините организации ЦеМи и Акција за човекови права по тој повод упатија официјален протест²⁰ до Претседателот на Владата на Црна Гора поради фактот што Владата основаше Совет за следење на спроведувањето на реформата на правосудството 2014–2018, без да распише јавен повик за невладините организации вклучени во процесот на следење на реформите во правосудството да можат да кандидираат свои претставници. Ваквиот потег беше суштински доказ дека Владата, за жал, не е спремна да го отвори процесот на следење на реформите во правосудството за пошироката стручна јавност, и така да ги направи транспарентни резултатите од спроведувањето на стратешките цели.

Во одговорот, Владата произнесе став дека Одлуката за основање Совет за следење на спроведувањето на реформата на правосудството 2014–2018 година е донесена во согласност со Уредбата за Владата на Црна Гора²¹ според која Владата може да основа привремено работно тело со одлука, утврдувајќи го неговиот состав и задачи, поради разгледување на одредени прашања од своите надлежности и за давање на мислења и предлози. Според оваа Уредба, Владата не е обврзана да распишува конкурс за основање на Совет или за именување на членови од граѓанскиот сектор, туку можела самоиницијативно да ги повика претставниците на релевантните граѓански организации да учествуваат во работата на привременото тело. На тој начин, Владата прокламира двојни принципи при именувањето на претставници на граѓанскиот сектор во телата кои ги подготвуваат и оние кои го следат спроведувањето на клучните национални стратешки документи.

²⁰ <http://www.prcentar.me/index.php/ostalo/item/50-centar-za-monitoring-i-istravanje-cemi-i-akcija-za-ljudska-prava-hra>

²¹ Службен весник на Црна Гора, број 80/08.

Составот на Советот во кој нема претставници на невладините организации и академската заедница не гарантира целосна застапеност на сите засегнати страни, ниту пак обезбедува доволен степен на независност и непристрасност во неговата работа. За успешен напредок во реформите и во механизмот за надзор над нивното спроведување е неопходно да се вклучат организациите на граѓанското општество кои покажале способност со анализи, пренос на знаење или конструктивна критика да придонесат во реформите. **Владата би требало да распишува конкурс и да им овозможи на сите невладини организации, а не само на професионалните здруженија на судии и обвинители, да се кандидираат за членови во официјалните тела кои ги следат реформите во правосудниот систем. Во составот на тие тела би требало да бидат вклучени и претставници на академската заедница.**

3.3. Србија

Во Република Србија, Комисијата за спроведување на стратегијата е составена од **15 членови и 15 заменици** кои се претставници на сите релевантни институции за спроведување реформи во правосудството: Министерство за правда и државна управа, Републичко јавно обвинителство, Врховен касационен суд, Висок совет на судството, Државен совет на обвинители, Одбор за правосудство, државна управа и локална самоуправа во Собранието на Србија, Здружение на судии, Здружение на јавни обвинители, Адвокатска комора на Србија, Правосудна академија, заеднички претставник на правните факултети, Министерство за финансии, заеднички претставник на Коморите на извршители, јавни нотари и медијатори, Канцеларија за европски интеграции и Канцеларија на Владата за соработка со граѓанскиот сектор. Меѓу членовите на Комисијата е и министерот за правда на Република Србија. Значаен недостаток на ова тело во Србија е отсуството на претставници на граѓанскиот сектор – покрај она на професионалните комори во секторот. Интенцијата била Канцеларијата на Владата за соработка со граѓанскиот сектор, која е член на Комисијата за спроведување на Стратегијата, да претставува врска помеѓу Комисијата и организациите од граѓанскиот сектор. Сепак, ваквото решение е несоодветно.

За претседавач на Комисијата со гласање е избран претседателот на Врховниот касационен суд. Претседавачот на Комисијата: свикува седници, предлага дневен ред за седниците и претседава со седниците, се залага Комисијата да ги извршува своите работи според закон и навремено, се залага за примена на Деловникот и ги потпишува актите и ја застапува Комисијата. Покрај претседавач, Комисијата избира и заменик претседавач кој ги извршува работите од надлежноста на претседавачот во случај на негово отсуство или спреченост да ги извршува функциите, како и кога претседавачот ќе му довери извршување на одредени работи. Мандатот на претседавачот и заменик претседавачот трае една година, а можат да бидат разрешени со мнозинство гласови, на предлог на барем 3 членови или заменици членови.

Претставниците кои се именувани во Комисијата доаѓаат од државни органи и институции каде се ангажирани со полно работно време, а не се ексклузивно посветени на работата на Комисијата. Членовите и замениците членови во Комисијата не добиваат никакви средства за нивната работа во Комисијата.

3.4. Хрватска

Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудството е составен од **16 членови**, и тоа: министерот за правосудство, претседателот на Врховен суд, јавниот обвинител, претседателот на одборот за правосудство во Хрватскиот Сабор, претседателот на државниот Судски совет, претседателот на Советот на јавни обвинители, претседателот на Хрватската адвокатска комора, претседателот на Хрватската нотарска комора, заменик министерот за правосудство, помошниците министри за правосудство (5), директорот на Правосудната академија и генералниот секретар на Министерството за правосудство. Министерот за правосудство како носител на најголем дел од реформите има клучна улога во организирањето на работата на Советот. Покрај професионалните комори во секторот, во Советот не се вклучени други претставници на граѓанскиот сектор.

4. ИМЕНУВАЊЕ И МАНДАТ НА ЧЛЕНОВИТЕ, КАКО И ОРГАНИЗАЦИЈА НА ТЕЛАТА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА СТРАТЕГИИТЕ ЗА ПРАВОСУДНИ РЕФОРМИ

4.1. Македонија

Имајќи предвид дека членовите на Советот за реформа на правосудниот систем се претставници на високо ниво од правосудните институции, во суштина нивниот мандат во Советот трае до престанокот на функцијата која ја извршуваат во правосудните институции. Советот нема посебно тело кое на оперативно ќе дава поддршка на неговата работа, па оваа задача ја врши Секторот за правосудство во Министерството за правда.

4.2. Црна Гора

Членовите на Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформи во правосудството 2014–2018 се именувани од Владата на поединечна основа, според позиција, односно според функциите кои ги вршат во одредени правосудни органи и професии.

Одлуката за основање на Советот не го утврдува мандатот на претседателот и членовите. Сепак нивниот мандат е посредно определен според временскиот период во кој се спроведува Стратегијата. Одлуката, исто така, не предвидува постапка за разрешување на членовите или претседателот на Советот, но Владата на Црна Гора ги разрешува претседателот и членовите на Советот.

Стручните, административните и техничките и други работи за потребите на Советот ги врши Министерството за правда, со посредство на **Оперативниот тим** за следење на спроведувањето на Стратегијата и Акцискиот план. Оперативниот тим е формиран со Решение на Министерот за правда од ноември 2014 година, со 16 претставници од следниве институции: Министерство за правда (5 претставници), Врховно државно обвинителство, Врховен суд на Црна Гора, Секретаријат на Судскиот совет, Совет на обвинители, Центар за едукација на носители на правосудни функции, Центар за посредување на Црна Гора, Здружение на обвинители на Црна Гора, Здружение на судии на Црна Гора, Адвокатска комора на Црна Гора, Нотарска комора на Црна Гора, Комора на јавни извршители на Црна.²² Со тимот раководи началничката на Дирекцијата за организација на правосудството во Министерството за правда, која е воедно и секретар на Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудството. На тој начин е обезбедена непосредна врска меѓу највисокото ниво на Советот и неговото оперативно ниво.

Составот на Оперативниот тим е утврден врз основа на стратешките насоки, мерки и активности од Акцискиот план 2014–2016, на начин на кој во составот на тимот се вклучени сите носители на активности од Стратегијата и Акцискиот план. Секој член на овој тим е задолжен за координација на собирањето на податоци од ресорто од кој доаѓа, како и за подготовка на делови од нацрт извештајот за спроведување на Стратегијата за реформи во правосудството, во однос на мерките од Стратегијата чии носители се институциите и

²² Прв полугодишен извештај за реализација на мерките од акцискиот план за спроведување на Стратегијата, стр. 15.

организациите од кои се именувани членовите во Оперативниот тим. Во составот на Оперативниот тим има претставници на три институции кои не се претставени во Советот, и тоа: Центарот за едукација на носители на правосудни функции, Здружението на обвинители на Црна Гора и Центарот за посредување на Црна Гора. Ова може да се објасни со намерата Советот да има едноцифрен број на членови, со цел да се овозможи ефикасна работа, како и почесто одржување седници. Од друга страна пак, преку учеството во Оперативниот тим, и на овие три институции им е овозможено да имаат значајно влијание во координацијата на спроведувањето на Стратегијата и нејзиното следење.

Задачите кои ги спроведуваат членовите на Оперативниот тим во поглед на известување за спроведување на стратегијата не се нивни единствени задолженија, имајќи предвид дека станува збор за лица кои примарно вршат други функции, а членството во ова тело претставува нивна дополнителна задача.

4.3. Србија

Во Република Србија, мандатот на членовите на Комисијата за спроведување на Стратегијата е 5 години откако ќе бидат именувани од Владата, што се поклопува со периодот за спроведување на Стратегијата.

Министерот за правда е задолжен да го именува претставникот на Министерството во Комисијата. Во случајов, самиот Министер е автоматски член на Комисијата, бидејќи во деловникот за работа на Комисијата е наведено дека Министерот претседава со неа додека не се избере претседавач, како и во периоди кога трае повторен избор за претседавач. Исто така, министерот ги прогласува официјалните резултати од гласањето на членовите за избор на претседавач и заменик претседавач.

Во структурата на Комисијата оформен е и **Секретаријат за извршување на стручно-технички и административни работи** предвидени со Стратегијата. На чело на Секретаријатот е Секретар кој го избира Комисијата на предлог на најмалку три членови или заменици членови. Секретарот има мандат од 5 години, и ја организира и раководи работата на Секретаријатот на Комисијата. Ги потпишува актите и другите документи кои се во надлежност на Секретаријатот, а исто така е должен да им даде податоци и објаснување на членовите на Комисијата за својата работа и работата на Секретаријатот, доколку тие тоа го побараат. До основањето на Секретаријат на Комисијата, работите од неговиот делокруг ќе ги извршува Министерството за правда и државна управа. Во однос на лицата кои се дел од Секретаријатот и ги извршуваат наведените функции, не е одредено на кој начин, од кого и со каква постапка се избираат.

Според одлуката за основање на Комисијата, таа може да формира работни групи задолжени за спроведување на основите начела и цели на Стратегијата. Деловникот на Комисијата, пак, дава надлежност на Секретаријатот да формира работни групи за спроведување на основите цели на Стратегијата и да ја координира нивната работа, притоа „водејќи сметка за континуитетот со работните групи кои учествувале во изработката на Стратегијата и Акцискиот план“.

4.4. Хрватска

Во Република Хрватска не е одреден мандатот на членовите на Советот за следење на стратегијата. Сепак, членовите ги претставуваат правосудните институции и нивниот мандат трае сè додека трае и нивниот ангажман на раководна позиција во институциите од кои доаѓаат. Сите членови се именуваат врз основа на функциите во институциите од кои доаѓаат.

Министерот за правосудство е автоматски назначен како Претседател на Советот и неговата функција во Советот трае сè додека ја извршува функцијата Министер за правосудство. Членовите на Советот немаат свои заменици.

Организирана техничка поддршка за Советот е обезбедена од страна на Министерството за правосудство, преку одделот надлежен за стратешкиот развој на правосудството. Може да се констатира дека извршната власт добива многу поголема улога во спроведувањето и следењето на стратегијата за развој на правосудството отколку останатите институции од правосудниот сектор. Оперативното тело се состои од вработените во тој сектор во Министерството и нивните функции зависат од нивната работна позиција во хиерархијата која е воспоставена во Министерството за правосудство.

5. РАБОТНИ ПРОЦЕДУРИ НА ТЕЛАТА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ НА СТРАТЕГИИТЕ ЗА ПРАВОСУДНИ РЕФОРМИ

5.1. Македонија

Советот за реформа на правосудниот систем нема пишани работни процедури, но пракса е да одржува состаноци во просек двапати годишно. Не располага со посебни буџетски средства за својата работа.

5.2. Црна Гора

Работата на Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформи во правосудството 2014–2018 не е регулирана со посебен правилник или деловник, туку за негово функционирање се употребуваат одредбите од Правилникот за начин на работа на постојани работни тела на Владата.²³

Од конститутивната седница која е одржана на 11 февруари 2015 година, до крајот на 2015 година Советот има организирано уште две седници. Седниците ги свикува претседателот на Советот. Освен тоа, Советот организира и **двомесечни состаноци за тематски прашања** кои се предложени за разгледување од страна на било кој член на Советот.

Оперативниот тим на Советот се состанува најмалку двапати годишно, т.е. кога ги подготвува полугодишните извештаи за реализација на мерките од Акцискиот план за спроведување на Стратегијата, а исто така собира и обработува податоци од надлежните институции во врска со реализација на мерките од Акцискиот план. Тимот може да се состанува и почесто, по потреба, за разгледување на тековни прашања и координација на активностите од негова надлежност.

По мислење на членовите на Судскиот совет, состаноците на Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата и на Оперативниот тим треба да бидат почести отколку што тоа е случај сега. На тој начин ќе бидат навремено обезбедени информации за целата постапка, начинот на спроведување, проблемите и предизвиците кои се појавуваат во пракса.

Имајќи предвид дека членовите на Советот се претставници на клучните ресори во Владата, Судскиот и Обвинителскиот совет, Здружението на судии, како и претседателите на Адвокатската комора, Нотарската комора и Комората на јавни извршители, тие **не се должни да потпишат изјава за доверливост на податоци за потребите во работата на Советот.**²⁴

Советот нема посебни буџетски средства за својата работа.

²³ За поефикасна работа на Советот, треба да се донесе Правилник со кој ќе се уредат процедурите и роковите на работа на Советот (во однос на полугодишната динамика на носење на извештаи за реализација на Стратегијата), како и правата и обврските на неговите членови, посебно поради фактот што овие прашања не се регулирани во Одлуката за основање на Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформи во правосудството.

²⁴ Допис од Министерството за правда –Директорат за правосудство од 24декември 2015.

5.3. Србија

Во Република Србија, **седниците на Комисијата се одржуваат најмалку еднаш месечно**. По потреба, Комисијата може да одржи и вонредни седници.

Седница на Комисијата свикува претседателот или секретарот по налог на претседателот, најдоцна три дена пред одржувањето на седницата. Предлог за свикување на седница може да поднесат и најмалку три членови на Комисијата и во тој случај предлогот мора да содржи и рок во кој се предлага одржувањето на седницата на комисијата. Заменикот претседател свикува седница на комисијата или налага тоа да го стори секретарот, ако претседателот не наложи закажување на седница во предвидениот рок.

Со седниците на Комисијата претседава Претседателот на Комисијата, а ако е отсутен или спречен да присуствува, заменикот претседател го презема претседавањето со седницата. Претседателот ја отвора седницата и утврдува дали постои кворум за работа на комисијата. Ако потребното мнозинство од членовите не е присутно, претседателот ја одложува седницата и одредува време кога истата ќе биде одржана.

Член или заменик член на комисијата има право да предложи измена во предложениот дневен ред, со писмено образложение за предлогот, по кој Комисијата одлучува со мнозинство од гласовите на присутните членови или заменици членови. Дневниот ред е усвоен кога за него се изјаснува мнозинството од присутните членови, односно заменици членови. Претседателот може да изврши измена на редоследот на точките од дневниот ред или да ја спои расправата за поединечни точки од дневниот ред.

По усвојувањето на дневниот ред, Комисијата започнува со усвојување на записникот од претходната седница. Член или заменик член на Комисијата има право да стави забелешки на записникот, писмено пред седницата или усно на седницата на која записникот се усвојува. За основаноста на забелешките одлучува Комисијата.

По усвојувањето на дневниот ред и записникот, претседателот отвора расправа по точките од дневниот ред. По завршувањето на расправите по точките, претседателот ги утврдува предлозите кои се изнесени во расправата.

Комисија одлучува со јавно гласање. Гласањето за секој предлог се врши со кревање рака „за“ или „против“ предлогот. Покрај членовите или замениците членови, на гласањето присуствуваат и секретарот и член на секретаријатот кој води записник. По гласањето, претседателот го заклучува гласањето и ги соопштува резултатите.

Во исклучителни итни случаи, претседателот или заменик претседателот на Комисијата може да одлучат седницата на Комисијата да се одржи иако не е присутно мнозинство од членовите, а **сите отсутни членови ќе имаат можност да гласаат преку телефон, и-мејл или телефакс**.

Замениците членови можат да присуствуваат на седниците на Комисијата и тогаш кога присуствува и членот на Комисијата, можат да дискутираат но немаат право да гласаат на таа седница.

Најмалку три дена пред првата седница на Комисијата, Министерот за правда и државна управа ги повикува членовите и замениците членови на комисијата да достават предлози за кандидати за Претседател. Членовите на комисијата можат да предложат кандидати за

претседател и на самата седница. Гласањето за избор на претседател е јавно и се избира кандидатот кој освоил најмногу гласови. Сите членови имаат право на глас. Министерот ги прогласува резултатите од изборот. Претседателот има мандат од една година.

Мандатот на членовите и замениците членови престанува со изминувањето на пропишаниот рок од 5 години, или со престанување на функцијата или работниот однос во институцијата која го предложила за член.

Секретарот се избира со мандат од 5 години.

Претседателот може да биде разрешен ако несовесно ја извршува својата должност, или ја извршува должноста спротивно на Деловникот и ако на некој начин наштетува на угледот на Комисијата. Предлог за разрешување на претседателот можат да поднесат најмалку 3 членови или заменици членови на Комисијата. Предлогот мора да биде образложен и се поднесува најдоцна два дена пред одржувањето на седницата на Комисијата. По предлогот за разрешување се одлучува на седницата на Комисијата со јавно гласање. Во случај претседателот да биде разрешен на седницата, претседавањето со таа седница го презема заменикот претседател, а ако е спречен да присуствува, со седницата ќе претседава најстариот присутен член на Комисијата.

Реформата на правосудството е комплексен процес за кој се потребни и значајни финансиски средства за остварување на структурни и организациски промени. За да се обезбеди одржливо и успешно спроведување на Стратегијата, Република Србија во рамки на расположливите ресурси обезбедува потребни материјални и финансиски средства за целите и активностите предвидени со стратегијата.

Комисијата за спроведување на Стратегијата работи со средства кои ги обезбедува Владата.

На седниците на Комисијата можат да бидат повикани лица кои се експерти по однос на одредени точки од дневниот ред и тие имаат право да дискутираат, но не и да гласаат. Исто така, на седниците можат да бидат повикани и претставници на меѓународните организации.

Комисијата обезбедува транспарентност во своето работење преку можноста за присуство на претставници на медиумите на седниците. Исто така, записникот од седниците е достапен за јавноста на интернет страницата на Комисијата. Понатаму, се доставуваат службени известувања до медиумите и се одржуваат конференции за медиуми.

Претставниците на медиумите кои сакаат да присуствуваат на седница на Комисијата се должни да се пријават кај Секретаријатот најдоцна еден ден пред одржување на седницата, поради ограничениот број на места во просторијата на Комисијата. Секретаријатот е должен да ги извести претставниците на медиумите кои пријавиле присуство дека ќе имаат право да присуствуваат на седницата. Предноста за присуство поради ограничените места во просториите се одредува според редоследот на пријавување до Секретаријатот.

5.4. Хрватска

Советот за спроведување на стратегијата за развој на правосудството во Република Хрватска нема одредено точно темпо на одржување состаноци, но во Стратегијата е истакната потребата од нивно одржување на полугодишно ниво. Министерот за правосудство како носител на најзначајна улога во спроведувањето на реформите на своја иницијатива свикува состаноци на Советот. Оттука, не постојат точно одредени процедури за состаноците на Советот, кој е оставен самостојно да ја одреди динамиката и начинот на своето функционирање.

Поради начинот на номинирање на претставници во Советот по автоматизам на нивните одредени функции, не постојат начини и процедури за исклучување или промена на член на Советот. Сите членови на Советот имаат право на глас.

Одделот за стратешки развој на правосудството ги врши задачите околу Стратегијата за развој на правосудството преку неговата секојдневна работа во склоп на Министерството за правосудство. Имајќи го тоа предвид, раководителот на единицата што дава оперативна поддршка на Советот се избира во согласност со правилата за вработување, назначување и именување во склоп на организациската структура на Министерството за правосудство.

6. СЛЕДЕЊЕ, ОЦЕНУВАЊЕ И ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА СПРОВЕДУВАЊЕТО НА СТРАТЕГИИТЕ

6.1. Македонија

До финализирањето на оваа публикација во декември 2015 г., Македонија немаше усвоено нова стратегија за реформа на правосудниот систем.

6.2. Црна Гора

Како **добра пракса** во работата на Советот за следење на спроведувањето на реформа во правосудството се истакнува редовното информирање на јавноста по состаноците, како и редовните известувања за реализација на мерките.

Кога во прашање е спроведувањето на Стратегијата на ниво на поединечни правосудни органи и други професии во функција на правосудството, важно е да се каже дека сите институции кои учествуваат во работата на Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформи во правосудството 2014–2018 се **обврзани да доставуваат извештаи до Оперативниот тим, како и да именуваат контакт лица одговорни за собирање податоци во рамките на своите институции/организации**, додека Оперативниот тим ги извршува задачите кои се однесуваат на обработка на собраните податоци и подготвување на извештаи кои ги поднесува до Советот на разгледување.²⁵ Оперативниот тим подготвува нацрт-полугодишни извештаи за реализацијата на Стратегијата за реформа на правосудството и Акцискиот план и ги поднесува до Советот, кој по разгледувањето, ги поднесува до Владата во форма на предлог-извештај за реализација на мерките од Акцискиот план.

Според одлуката за основање на Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудството 2014–2018. година, Советот може да побара стручна помош од соодветни меѓународни организации и институции кои имаат проекти за реализација од областа на Акцискиот план, како и податоци, објаснувања и извештаи од државни органи и други организации во врска со прашања кои се однесуваат на областа на имплементација на Акцискиот план.

Според Одлуката за основање, Советот е должен да доставува до Владата на Црна Гора **извештај со преглед на состојбата**, со оценка на исполнувањето на мерките од Акцискиот план 2014–2016, најмалку двапати годишно. До крајот на 2015 г. Советот има усвоено два полугодишни извештаи за реализација на мерките од Акцискиот план.

Советот, на седница одржана во мај 2015 година ги разгледувал предлог полугодишниот извештај за реализација на мерките од Акцискиот план (за периодот од 1 август 2014–31 јануари 2015)²⁶ и го доставил до Владата за усвојување. Владата го усвоила извештајот на седница одржана во јуни 2015 година. Извештајот ја има следната структура:

²⁵ Акциски план за спроведување на Стратегијата за реформа на правосудството 2014 – 2016, стр. 1, достапно на: <http://www.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rid=175156&rType=2>

²⁶ <http://www.pravda.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rid=206126&rType=2&file=PRVI%20POLUGODISNJI%20IZVJESTAJ%20PRAVOSUDJE.pdf>

- Резиме;
- Преглед на остварените стратешки цели;
- Статистички преглед на степенот на реализација на активностите планирани во периодот на известување;
- Анализа на статусот на реализација на мерките кои не биле реализирани во тој период;
- Заклучок.

Невладините организации кои ги следат процесите на спроведување на стратегијата за реформи во правосудството – Акција за човекови права (ХРА) и Центарот за мониторинг и истражување ЦеМи – ја критикуваа методологијата за извештаите вклучително и неконзистентноста.²⁷ Имено, извештајот за периодот август 2014–јануари 2015, опфаќа активности кои биле реализирани после периодот за кој се известува. На пример, во рамки на првата стратешка цел, јакнење на независноста, непристрасноста и одговорноста на правосудството, наведено е дека законот за судскиот совет и судиите, законот за судови и законот за државно обвинителство се усвоени на 26 февруари 2015, а стапиле на сила на 20 март 2015. Иако реализацијата на оваа активност била планирана во периодот кој е предмет на известување, таа тогаш не е реализирана, па во извештајот требало да биде третирана како нереализирана. Исто така, во делот „Анализата на состојбата со реализацијата на мерките“ се спомнуваат работи кои се усвоени пола година по периодот на кој се однесува извештајот.

Исто така, невладините организации ХРА и ЦеМи предупредија дека Првиот полугодишен извештај содржи само информации за степенот на реализација на активностите во периодот на известување, а не и на мерките. Според овие граѓански организации ако во извештајниот период имало 112 мерки и 191 активности, извештајот требало да даде општ приказ на реализацијата на овие мерки. Ова е значајно затоа што следењето на реализацијата на Стратегијата може да се мери само врз основа на тоа дали реализацијата на една или повеќе активности овозможила да се реализира конкретна мерка, како и тоа дали реализацијата на мерките овозможила да се реализираат стратешките насоки.

Вториот полугодишен извештај го опфаќа периодот февруари–јули 2015 година и беше усвоен од страна на Владата на Црна Гора на седница одржана во октомври 2015 година. Оперативниот тим го подготви извештајот во врска со 93 мерки и 168 активности. Структурата на извештајот се состои од:

- Преглед на вториот полугодишен извештај;
- Вовед;
- Резиме на постигнувањата по стратешките цели;
- Статистички преглед на степенот на имплементација на планираните активности во периодот на известувањето;
- Детална табела на имплементацијата на мерките и заклучоци.

И вториот полугодишен извештај содржи само информации за степенот на реализација на планираните активности во извештајниот период, додека за степенот на реализација на мерките не постојат квалитативни и квантитативни податоци. Анализа на вториот полугодишен извештај откри дека некои информации непрецизно се обработени или тол-

²⁷ За повеќе детали погледнете го Анекс 2 од Извештајот за реализација на Стратегијата за реформа на правосудството: Анекс 1: Споредбен преглед на акциските планови за реформа на правосудството, ХРА/ЦеМи, Подгорица, јули 2015, стр. 138–139.

кувани. На пример, во резимето на извештајот стои дека во извештајниот период се реализирани 39 активности, а во дел од извештајот кој зборува за степенот на реализација на планираните активности е наведено дека во извештајниот период се реализирани 40 активности. Исто така, во извештајот нема информации за степенот на имплементација на мерки во првиот полугодишен извештај што се делумно реализирани или нереализирани. Вакви, навидум безопасни примери на неточни податоци во известувањето може да го загрозат интегритетот на целиот извештај и информациите содржани во него, затоа што неточните податоци се однесуваат на најважните информации – оние за степенот на спроведување на активностите во периодот на известување.

Првиот и вториот полугодишни извештаи се објавени веднаш по усвојувањето од страна на Владата, и се достапни на интернет. Меѓутоа, до усвојувањето на Извештајот не е организирана јавна дебата во која заинтересираната јавност може да влијае на содржината на документите и да даде повисок квалитет на информациите содржани во нив. Затоа, од суштинско значење е Советот во подготовката на Извештајот да организира јавна дебата, со цел да се обезбеди повисок степен на учество на јавноста – невладините организации кои ја следат реформата на правосудството, универзитетите, претставниците на правосудните и другите професии во функција на правосудството. Со нивно учество содржината на извештајот ќе добие на квалитет.

6.3. Србија

Во спроведувањето на претходната Стратегија на Република Србија, која го опфаќаше периодот 2006–2011, главен недостаток беше нефункционалноста на Комисијата за спроведување на Националната стратегија, како и Секретаријатот на Комисијата. Секретаријатот, спрема текстот на Стратегијата, беше надлежен за подготовка на годишни извештаи за напредок кои се доставувани до Народното Собрание, и шестмесечни извештаи за Претседателот на Владата. Сепак, составен е само еден таков извештај, и после тоа напредокот во спроведувањето на стратегијата е следен само од Министерството за правда без подготовка и поднесување на годишни извештаи.

Според новата Стратегијата за реформа на правосудството за периодот 2013–2018, заради обезбедување на максимална ефикасност и транспарентност во процесот на спроведување на Стратегијата, Комисијата поднесува извештај до Владата на секои три месеци. На крајот на секоја година, Комисијата поднесува извештај за спроведувањето на Стратегијата до Народното собрание. Народното собрание го разгледува извештајот на Комисијата и извештајот на надлежниот собраниски одбор, со предлог заклучоци и препораки, и одлучува по тие предлози со мерки за унапредување на состојбата во оваа област. Извештаите се достапни на интернет.

Секретаријатот собира и соединува статистички податоци потребни за донесување на стратешки одлуки, како и други податоци утврдени како индикатори за спроведување на активностите од Стратегијата. Притоа нема специјализирана софтверска апликација за автоматско следење на примената на Стратегијата.

Секретаријатот на Комисијата ги подготвува извештаите врз основа на предлозите и препораките на различните работни групи кои се основани во рамките на Комисијата.

6.4. Хрватска

Носителите и учесниците во спроведувањето на Акцискиот план се обврзани континуирано да соработуваат, да ги следат резултатите од преземените мерки и активности и да создаваат услови во делокругот на своите надлежности со цел да се остварат зацртаните стратешки цели. Секое тело е должно да го известува Министерството за правосудство, односно Управата за организација на правосудството за сите тешкотии, неисполнети рокови и слични проблеми во спроведувањето на мерките и активностите за кои се назначени како надлежни тела.

Според Стратегијата за развој на правосудството во Република Хрватска, Управата за организација на правосудството во Хрватското министерство за правосудство собира статистички и други податоци за работата на судовите и другите правосудни институции, кои ги анализира и евидентира со цел подготовка на извештаи за спроведувањето на стратегијата за развој на правосудството.

Советот за следење на спроведувањето на стратегијата за развој на правосудството ги разгледува резултатите на секоја институција. Министерството за правосудство има објавено список на спроведени мерки и активности во склоп на акцискиот план 2013–2014, кој е достапен за јавноста.

7. СТРАТЕШКОТО ПЛАНИРАЊЕ И ПРАВОСУДНИТЕ РЕФОРМИ

7.1. Македонија

Правосудството има ограничени организациски, човечки и технолошки ресурси за истражување и анализа, стратешко планирање и координирање на реформите. Дури ни Судскиот совет и Министерството за правда како клучни институции за правосудните реформи немаат функционални единици кои би биле исклучиво посветени на овие клучни работи. Потемелна обработка на стратешкото планирање во почетната и континуираната обука на Академијата за судии и јавни обвинители би можела од придонесе за постепена изградба на посоодветни капацитети во правосудните институции.

7.2. Црна Гора

Во Црна Гора, со Акцискиот план за спроведување на Стратегијата за реформа на правосудството се утврдуваат мерки, активности, индикатори за резултати и влијание, рокови, надлежни органи и извори на финансирање потребно за спроведување на стратешките насоки дефинирани во Стратегијата за реформа на правосудството 2014–2018. Иако со Стратегијата е дефинирано поради нејзиното спроведување да се носат **двогодишни акциски планови**, тие планови **можат да се ревидираат во согласност со препораките и оценките на Советот за следење на Стратегијата и Оперативниот тим** кои се надлежни да ги следат приоритетите, динамиката и роковите на реализација на мерките од Акцискиот план.²⁸ Исто така, со Стратегијата е дефинирано дека **спроведувањето на планираните реформски активности во областа на правосудството мора да биде усогласено со спроведувањето на стратешките документи на државно ниво.**²⁹ За ревидирање на Акцискиот план, како и за подготовка на самата Стратегија, задолжено е Министерството за правда како ресорно министерство.³⁰

Во рамките на Министерството за правда постои оперативна единица која се бави со стратешко планирање, истражување и анализа во секторот правосудство, односно стратешко планирање и развој на регулативи внатре во секоја од клучните институции од секторот правда (правосудство, обвинителство, адвокатура, нотаријат). Според **Правилникот за внатрешна организација и систематизација на Министерството за правда**³¹ кој е донесен во јули 2013 година, во рамките на Дирекцијата за правосудство постои Дирекција за организација на правосудството која е задолжена за изработка и следење на реализацијата на стратешките документи во правосудната област; следење на процесот на хармонизација на прописите со стандардите во областа на правосудството на ЕУ, Советот на Европа и Обединетите нации; како и изработка на предлог законски и подзаконски акти кои се однесуваат на организација на правосудството и надлежности и статусни прашања за правосудните органи. Оваа дирекција исто така е задолжена за

²⁸ Тоа беше пракса и во периодот на спроведување на Стратегијата за реформа на правосудството 2007–2012, кога Акцискиот план кој беше донесен во 2009 година беше ревидиран во 2011.

²⁹ Стратегија за реформа на правосудството 2014–2018, стр. 6, достапно на: <http://www.pravda.gov.me/biblioteka/strategije>

³⁰ Вредно е да се истакне дека и Акциските планови за поглавје 23 се во надлежност на Министерството за правда, додека во рамките на поглавјето 24, кое е во надлежност на Министерството за внатрешни работи, Министерството за правда е задолжено за под-областа Правосудна соработка за граѓански и кривични предмети.

³¹ <http://www.pravda.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rid=197529&rType=2&file=Pravilnik%20o%20unutrasnjoj%20organizaciji%20i%20sistemizaciji%20Ministarstva%20pravde.pdf>

подготовка на основните документи за подготовка на анализи и извештаи во правосудната област (т.е. за собирање, евиденција, обработка и анализа на податоци за работата на правосудните органи), како и за подготовка на стручни материјали, публикации и извештаи за состојбата во правосудната област. И покрај ваквиот сложен делокруг на работи кои ги спроведува Дирекцијата за организација на правосудството, во неа со **систематизацијата се предвидени само пет работни места** (Началник на дирекцијата, 3 самостојни советници I и 1 самостоен советник II). Сите работни места наведени во систематизацијата се моментално пополнети, но **евидентна е несразмерноста меѓу обврските и задачите на оваа Дирекција и постојните човечки ресурси.**

Модулите за обуки за стратешко планирање и развој на регулативи за судиите и обвинителите ги конципира и организира Центарот за едукација на носителите на правосудните функции (ЦеНПФ) за претставници на правосудството (судии, претседатели на судови и обвинители), додека обуките посветени на стратешко планирање во останатите сегменти од правосудството ги спроведува Кадровската управа која е надлежна за спроведување на програми за едукација на државните службеници и функционери.³² Во годишните извештаи на Министерството за правда нема податоци за учество на претставниците на министерството во обуките посветени на стратешко планирање и развој на регулативи во правосудната област.

Освен акциските планови за поглавјата 23 и 24 од преговорите на Црна Гора со ЕУ врз кои Стратегијата за реформа на правосудството е доминантно заснована, во периодот на спроведување на Стратегијата ќе се води сметка активностите од стратешките насоки да бидат координирани со реализацијата на целите на останатите значајни стратешки документи во областа на европските и евро-атлантските интеграции, вклучително и документите кои се однесуваат на борба против корупција и организиран криминал, затворски систем и правосуден информатички систем (ПРИС). Со тоа, институциите кои се препознаени како носители на активностите во рамките на Акцискиот план за спроведување на Стратегијата за реформа на правосудството 2014–2016 се обврзани при изработката на своите акциски планови и други стратешки документи да ги земат предвид приоритетите и роковите предвидени со Стратегијата за реформа на правосудството, но не се обврзани да подготвуваат посебни годишни извештаи за примена на Стратегијата во доменот на своите овластувања.³³ Порано беше евидентна праксата стратешките документи во оваа област да не бидат доволно усогласени, меѓутоа со изработката на акциските планови за поглавјата 23 и 24, како општи документи за дефинирање на правци за правосудната

³² Со Програмата за работа на Кадровската управа за 2014 година предвидени се неколку активности кои се однесуваат на подготовка и утврдување на програми и планови за стручно усовршување на државните службеници и функционери; помагање на државните органи во реализација на кадровските политики, обуки и развој на кадарот; собирање податоци и подготовка на информациско-документациски основи за стручно усовршување и обука на кадарот; остварување соработка со регионални и меѓународни институции и организации од областа на кадровско управување; спроведување анализи и истражувања во областа на кадровско управување и планирање на кадар; организирање и спроведување програми за стручно усовршување и едукација на државни службеници и функционери; подготовка и издавање публикации, брошури и други информациско-документациски материјали. Меѓутоа, во програмата не е наведен број на учесници во овие обуки од страна на Министерството за правда.

³³ Институциите кои се членки на Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудството ги усвојуваат своите годишни планови за работа, како и извештаи за нивно спроведување, во чии рамки известуваат и за преземени активности кои се однесуваат на нивните надлежности во областа на правосудството (пр. годишни извештаи за работа на Министерството за правда, годишни извештаи за работа на судовите, годишни извештаи за работа на Врховното државно обвинителство, итн.).

реформа, остварен е поголем степен на доследност помеѓу стратешките документи кои, директно или индиректно, се однесуваат на областа правосудство.

Од друга страна, Советот за следење на спроведувањето на Стратегијата исто така има овластување, покрај известувањето за спроведување на Стратегијата и оценка на постигнатите резултати, да и поднесува на Владата предлози за рационализација на трошењето на средства за реализација на Стратегијата за реформа на правосудството. Судскиот совет има исто овластување кое се однесува на предложувањето на средства за работа на правосудните органи. Останува отворено прашањето на кој начин ќе се врши координацијата врз примената на овие овластувања, со оглед на тоа дека сè уште не постои изградена пракса во тој поглед. Битно е да се спомне, а на тоа укажаа и претставниците на Судскиот совет и Советот за следење на реализацијата на Стратегијата, дека не постои соодветно стратешко планирање на средствата за правосудството и дека тоа исклучиво зависи од предлагачот на буџетот (Министерство за финансии/Влада на Црна Гора) што е проблематично за финансиската независност на судството во однос на другите гранки на власта.³⁴ Сепак, позитивните законски прописи на Црна Гора на овој начин ја уредуваат процедурата за добивање на средства од буџетот.

7.3. Србија

Во Република Србија, една од стратешките цели разработени во Акцискиот план за Стратегијата е јакнење на аналитичките способности за стратешко планирање на Државниот совет на обвинители и Високиот судски совет, а како стратешка насока се јавува и јакнење на стручниот и административниот капацитет на овие две институции за планирање на правосудниот буџет.

Комисијата за спроведување на Стратегијата е задолжена за примена на Акцискиот план, како и за негово ажурирање доколку се укаже потреба. Стратегијата е петгодишен документ кој може да биде ревидиран само преку измени и дополнувања на Акцискиот план. Овие измени се прават на годишно ниво врз основа на анализата на оствареното во претходниот период, со предлагање конкретни мерки, активности, рокови, потребни средства и назначување на надлежно тело одговорно за спроведување на активностите.

Инаку, при носењето на акцискиот план или при годишното ажурирање на истиот, Комисијата за спроведување на Стратегијата е обврзана да назначи потребни средства за спроведување на конкретните активности. Планирањето и одредувањето на мерките мора да биде поврзано со начинот на планирање на државниот буџет на Република Србија од кого зависат и буџетите на надлежните тела за спроведување на активностите за реформи.

Во секој дел од Акцискиот план се наведува дали средствата за спроведување се обезбедени и од кој извор се обезбедени, а треба и да предложи извор на ресурси за активностите кои не се финансирани. Комисијата го координира процесот на планирање на неопходните финансиски средства утврдени со Акцискиот план.

³⁴ На тоа укажа и Европската комисија во последниот извештај за напредок на Црна Гора, достапно на: [http://www.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rid=202087&rType=2&file=Prilog%20izvjestaju%20EK%20o%20napretku%20CG%20za%20objavu%20\(2\).pdf](http://www.gov.me/ResourceManager/FileDownload.aspx?rid=202087&rType=2&file=Prilog%20izvjestaju%20EK%20o%20napretku%20CG%20za%20objavu%20(2).pdf)

Во однос на капацитетите за стратешко планирање во правосудните институции, доволно е да се каже дека во органограмот на Министерството за правда нема предвидено посебно одделение за стратешко планирање, истражување и анализи. Единствено има отсек за кадровски и аналитички работи во склоп на секторот за правосудство.

Дополнително, во програмата за редовна обука за 2015 година на Правосудната академија во Белград не се вклучени никакви активности во однос на обуки за стратешко планирање и развој на регулатива.

7.4. Хрватска

Во Република Хрватска, Стратегијата ја нагласува важноста на стратешкото планирање и констатира дека тоа мора да биде поврзано со планирањето и утврдување на државниот буџет.

Во склоп на Стратегијата за развој на правосудството 2013–2018 година, подготвен е акциски план за периодот 2013–2014 година. Во наредниот период не е изработен нов Акциски план за спроведување на стратешките насоки од Стратегијата.

Средствата што се одделуваат за спроведувањето на Стратегијата и Акцискиот план се предвидени во државниот буџет, во делот кој се пренасочува кон Министерството за правосудство, односно за спроведување на неговите предвидени активности, меѓу кои е и спроведувањето на Стратегијата за развој на правосудството.

Во однос на капацитетите за стратешко планирање, во Министерство за правосудство на Хрватска формирана е Управа за организација на правосудството, каде постои Оддел за аналитика, статистика, евиденција и стратешки развој, кој е задолжен за стратешко планирање, истражување и анализи. Во Одделот за стратешко планирање ангажирани се вкупно 5 државни службеници. Овој Оддел е задолжен и за следење на спроведувањето на мерките и активностите предвидени во Акцискиот план за 2013–2014 година за спроведување на Стратегијата за развој на правосудството. Одделот предлага дополнувања и измени на утврдените стратешки правци, подготвува предлог-стратегии за наредниот период, предлага долгорочни и краткорочни мерки за спроведување на стратегијата за развој на правосудството. Покрај следењето на спроведувањето на Акцискиот план, Одделот за аналитика, статистика, евиденција и стратешки развој на правосудството обработува и анализира податоци за работата на правосудните тела и кадровските состојби во нив. Одделот изработува и годишна статистика за работата на правосудните тела и извештаи за припрема и спроведување на надзор над правосудните тела.

Покрај ова, во склоп на Секторот за проекти и инвестиции, Министерството за правосудство на Хрватска има Оддел за подготовка на проекти, каде работат 4 службеници, и Оддел за спроведување на проекти, каде се ангажирани 5 службеници. Овој Сектор спроведува истражувања и анализи поврзани со подготовка, спроведување и координација на проекти на Министерството кои се финансирани од Европската унија или други меѓународни фондови и донатори.

Во програмата за доживотно учење на правосудниот кадар на Правосудната Академија во Загреб нема предвидено посебни обуки за стратешко планирање.

8. ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ ЗА МАКЕДОНИЈА

- **Да се допрецизираат надлежностите на Советот за реформа на правосудниот систем.** Неговите надлежности е препорачливо да се утврдат на следниот начин: Советот дава насоки за развојот на сите политики поврзани со правосудниот сектор; ги организира и координира активностите за спроведувањето на реформите на правосудството на надлежните органи на државната управа, други органи и институции, како и други организации кои вршат јавни овластувања; го следи спроведувањето на сите политики поврзани со правосудниот сектор и ги оценува постигнатите резултати и динамиката на спроведување; донесува акти со кои се реализираат активностите и мерките од Стратегијата за реформа на правосудниот сектор; утврдува годишен акциски план за спроведување на Стратегијата за реформа на правосудниот сектор; презема активности за усогласување на стратешките планови на правосудните институции со Стратегијата за реформа на правосудниот сектор и годишниот Акциски план; разгледува, усвојува и поднесува полугодишни извештаи за спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудниот сектор до Владата; дава препораки за ревидирање на Стратегијата врз основа на извештаите и годишните планови и за имплементација на стратегијата; го координира процесот на планирање на неопходните финансиски средства за реализација на Стратегијата за реформа на правосудниот сектор; донесува Деловник на Советот; извршува и други работи предвидени со политиките поврзани со правосудниот сектор.
- **Прецизно да се утврдат работните процедури на Советот** со донесување деловник за работа.
- **Покрај највисокото ниво на Советот кое се претставени челниците на правосудните институции, да се развие и дополнително, оперативното ниво.** Оперативното ниво треба да ја поддржува работата на највисокото ниво на Советот. Улогата на ова оперативное ниво би можеле да ја извршуваат постојани работни групи на Советот (на пр. преку трансформирање на работните групи задолжени за изработка на нацрт-стратегијата за реформи во правосудството), а по потреба би можеле да се формираат и временни работни групи. Постојаните работни групи би се однесувале на главните цели, приоритети или функционални области на идната стратегија за реформа на правосудниот систем. Согласно искуствата од анализираниите земји во регионот, надлежностите на евентуалното оперативное ниво на Советот можат да се утврдат на следниот начин: поднесува до Советот предлог годишен акциски план за спроведување на Стратегијата за реформа на правосудниот сектор; врши проверка на стратешките планови и годишните акциски планови на правосудните институции за спроведување на Стратегијата за реформа на правосудниот сектор и посочува на Советот разлики меѓу предвидените активности и одредбите од Стратегијата; изготвува стандардизирани обрасци за собирање податоци од надлежните институции за спроведувањето на Стратегијата; собира, обработува и анализира податоци од надлежните институции во врска со реализација на мерките и активностите од Акцискиот план за спроведување на Стратегијата за реформа на

правосудството; поднесува до Советот предлог годишни/полугодишни извештаи за спроведувањето на Стратегијата за реформа на правосудниот сектор; подготвува предлог-препораки и одлуки.

- **Да се утврди оптималниот број на вклучени институции, организации и претставници во највисокото ниво на Советот** на начин што ќе овозможи ефикасна и ефективна работа, како и одржување почести состаноци. Би придонело за ефикасна работа и за можноста за одржување почести состаноци доколку бројот на членови на највисоко ниво на Советот се утврди помеѓу 12 и 15. Од друга страна, во евентуалното оперативно ниво на Советот односно од тематските работни групи да бидат вклучени сите правосудни институции, професионалните комори и здруженија, академската заедница и останатиот релевантен граѓански сектор.
- **Да се обезбеди кадровска поврзаност меѓу највисокото и евентуалното оперативно ниво на Советот.** Согласно надлежностите, таквата поврзаност најдобро би ја остварувал раководен службеник од Министерството за правда (на пр. од секторот за правосудство) кој би имал двојна улога – секретар на највисокото ниво на Советот, и раководител на евентуалното оперативно ниво на Советот. Во таквата поставеност раководителот на евентуалното оперативно ниво на Советот би ги пренесувал насоките од највисокото ниво на Советот до претседателите на работните групи на Советот, а тие пак би ги пренесувале до членовите на работните групи – т.е. сите институции и организации кои се вклучени во осмислување, спроведување, следење и оценување на правосудните реформи.
- **Секој член на евентуалните работните групи на Советот да биде задолжен за координација на собирањето податоци во врска со реализација на мерките и активностите од ресорот од кој доаѓа, како и за подготовка на делови од периодичните извештаи** за спроведувањето на акциските планови за реформи во правосудството, во однос на мерките и активностите чии носители се институциите и организациите од кои се именувани.
- **Советот, на оперативно ниво, да подготвува нацрт-полугодишни извештаи за реализацијата на мерките и активностите за реформата на правосудството и да ги поднесува до највисокото на Советот, кој по разгледувањето, би ги поднесувал до Владата во форма на предлог-извештај.** Владата да поднесува годишен извештај за правосудните реформи до Собранието.
- **Советот на највисоко ниво да се состанува најмалку двапати годишно, а работните групи да се состануваат почесто со цел да обезбедуваат податоци и да разменуваат мислења за** спроведувањето на реформите, остварените резултати, како и начините за надминување или ублажување на проблемите и предизвиците кои се појавуваат во пракса.
- **Заради поголема ефикасност и едноставност во комуникацијата во склоп на Советот, да се предвиди дека комуникацијата, како и одлучувањето по електронски пат ќе се сметаат за официјални.**

- Покрај претставниците на професионалните комори и здруженија и на академската заедница, **да се размисли за вклучување и на други претставници на граѓанскиот сектор во Советот** (било на највисоко ниво или на оперативно ниво, .т.е. во работните групи). Вклучените претставници на граѓанскиот сектор да обезбедуваат пренесување на информации и ставови и од останатите граѓански организации до Советот и обратно.
- **Советот да предвиди активности за информирање и консултирање на засегнатите страни**, преку а) редовно објавување информации, записници и извештаи за состаноците на Советот, зацртаните правосудни реформи, како и резултатите од нивното спроведување; б) овозможување присуство на медиумите на состаноците, дистрибуирање соопштенија до медиумите и одржување конференции за медиумите; в) спроведување периодични консултации со засегнатите страни околу реформските приоритети и нацрт-извештаите за спроведувањето на реформите.
- **Владата да обезбеди посебни буџетски средства за поддршка на работата на Советот.** Овие средства да се наменат за одржување состаноци, консултации, вршење анализи и употреба на надворешна експертиза, едукација на членовите и обезбедување јавност во работењето.
- **Советот да утврдува двогодишни акциски планови за спроведување на реформите**, и периодично да ги ревидира во согласност со препораките и оценките на специфичните работни групи.
- **Правосудните институции при изработката на своите акциски планови и други стратешки документи да ги земаат предвид приоритетите и роковите предвидени со идната стратегија за реформа на правосудството.**
- **Да се создадат или зајакнат човечките ресурси за** истражување и анализа, стратешко планирање и координација во секоја од правосудните институции, а пред сè во Министерството за правда и Судскиот совет.
- **Советот да го координира процесот на планирање на неопходните финансиски средства утврдени со плановите за реформа на правосудството.** За секој дел од **акциски планови за реформите** да се прецизира дали средствата за спроведување се обезбедени и од кој извор, а доколку не се, да се предложи како би биле финансирани.

**Асоцијација за развојни
иницијативи „Зенит“ – Скопје**
www.zenith.org.mk

**Република Македонија
Министерство за правда**

**Министерство за правда
на Република Македонија**
www.pravda.gov.mk

**Konrad
Adenauer
Stiftung**

**Фондација Конрад Аденауер
во Република Македонија**
www.kas.de/macedonia